

บทบาทและหน้าที่จิตแพทย์กับแพทยสภา

ณรงค์ สุภัทรพันธุ์, พ.บ.

บุคคลที่ไม่รู้จัก ‘รากเหง้า’ ของตน ยากนักที่จะเข้าใจตนเอง
และถ้าไม่รู้จักเข้าใจตนแล้ว ก็ย่อมจะขาดความภูมิใจในตน
ผู้ที่ไม่มีความภูมิใจใน ‘รากเหง้า’ ของตน
ยากนักที่จะมีความภูมิใจในตนเองอย่างแท้จริง

ในฐานะของจิตแพทย์ เรารู้จักองค์กรของจิตแพทย์ดีหรือไม่ ท่านลองถามตนเองว่า ท่านรู้จัก ราชวิทยาลัยจิตแพทย์แห่งประเทศไทย ท่านรู้จักสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย ท่านรู้จักกรมสุขภาพจิต หรือท่านรู้จักสถาบันที่ท่านศึกษา ฝึกอบรม ทำงานอยู่มากน้อยเพียงใด เข้าใจลึกซึ้งหรือตื้นเขินเพียงใด และท่านอยากเข้าใจและมีส่วนร่วมมากขึ้นหรือไม่

ปัจจุบันการทำงานของแพทย์ต้องมีความระวังในการประกอบวิชาชีพให้อยู่ในมาตรฐาน การดูแลรักษาให้ดีที่สุด และต้องตระหนักถึงความเสี่ยงต่อการถูกฟ้องร้องต่อศาลยุติธรรมทั้งทางแพ่งและอาญา นอกจากนั้นยังต้องตระหนักว่าจะถูกผู้ป่วยหรือญาติร้องเรียนต่อแพทยสภาได้เสมอ

แพทยสภาได้มีจดหมายข่าวแพทยสภาส่งถึงแพทย์ทุกท่านโดยสม่ำเสมอ แต่แพทย์จำนวนไม่มากนักที่จะสนใจติดตามข่าวโดย

ละเอียด และใช้สิทธิของสมาชิกแพทยสภาเสนอแนะข้อคิดเห็น เนื่องจากมีความรู้ดีกว่าตน ไม่ได้เป็นส่วนร่วมของแพทยสภาโดยตรง เจตคติในลักษณะนี้สมควรปรับเปลี่ยนบ้างหรือไม่

ท่านได้รับทราบข้อบังคับของแพทยสภาที่ออกใหม่ๆ หรือไม่ เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการยุติการตั้งครรภ์ กฎหมายเกี่ยวกับการผ่าตัดแปลงเพศ

ท่านให้ความสนใจเกี่ยวกับ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 พ.ร.บ.สุขภาพจิต พ.ศ. 2551 พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พ.ร.บ.กระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคำเนินการสอบสวนของพนักงานเจ้าหน้าที่สำหรับเด็กและเยาวชน พ.ร.บ.วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ฯลฯ

ท่านได้ติดตามการดำเนินการเกี่ยวกับการร่างกฎหมายที่แพทยสภาดำเนินการเกี่ยวกับการร่าง พ.ร.บ.ความรับผิดชอบและวิธีพิจารณาความสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ และร่าง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้เสียหายจากการแพทย์อย่างไรหรือไม่

ปัจจุบันจิตแพทย์ได้มีบทบาทสำคัญในด้านวิชาชีพ และความเป็นอยู่ของประชาชนจิตแพทย์จะได้รับการร้องขอให้รับรองความสามารถของบุคคลในการทำนิติกรรม พันัยกรรม แม้ในการเข้ารับราชการ หรือการขอใบรับรองแพทย์ในกิจการขนส่ง เช่น การขอใบขับขี่ ท่านเคยรู้สึกลำบากใจที่จะออกไปรับรองแพทย์ให้แก่ผู้ป่วยบ้างหรือไม่

แพทยสภาเป็นสภาวิชาชีพที่ดั่งขึ้นตาม พ.ร.บ.วิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525 โดยมีบทบาทและหน้าที่ตามมาตรา 7 และ 8 เกี่ยวกับการควบคุมความประพฤติของแพทย์ โดยได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการจริยธรรมจำนวน 25 คณะ และคณะกรรมการสอบสวนจำนวน 9 คณะ โดยกรรมการแพทยสภา และอนุกรรมการจริยธรรมและสอบสวน มีอำนาจในทางปกครองตามกฎหมาย ทั้งนี้แพทย์ทุกคนจะต้องเป็นสมาชิกของแพทยสภา และแพทย์สภารับรองจึงจะสามารถประกอบวิชาชีพเวชกรรมได้

แพทยสภาต้องการให้แพทย์มีความรู้ในทางกฎหมายและระเบียบอื่นๆ จึงได้ระบุให้แพทย์ทุกคนต้องมีความรู้ในกฎหมายดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป

2. มีความรู้ความเข้าใจในบทบัญญัติทั่วไป เกี่ยวกับประมวลกฎหมายอาญา

3. ปฏิบัติวิชาชีพเวชกรรมได้ถูกต้อง และ/หรือไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาในเรื่องต่อไปนี้

3.1 การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต

3.2 การทำคำรับรองเอกสารอันเป็นเท็จ

3.3 ความผิดเกี่ยวกับเพศ การตรวจชั้นสูตรและการให้ความเห็นทางการแพทย์

3.4 ความผิดต่อเสรีภาพและการประกอบวิชาชีพโดยคำนึงถึงความยินยอมของผู้ป่วย และคำประกาศสิทธิผู้ป่วยของแพทยสภา

3.5 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ได้แก่

3.5.1 ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา

3.5.2 ความผิดฐานทำร้ายร่างกายโดยเจตนา ไม่เจตนา และโดยประมาท

3.5.3 ความผิดฐานทำให้แท้งลูก

3.5.4 การทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บ หรือ คนชรา

3.6 การปฏิเสธการประกอบวิชาชีพเวชกรรม

3.7 ความผิดฐานเปิดเผยความลับผู้ป่วย

3.8 ความผิดฐานหมิ่นประมาท

4. มีความรู้ความเข้าใจในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพเวชกรรมได้แก่

4.1 บุคคลธรรมดาและการเริ่มต้นสภาพบุคคล

4.2 บุคคลตามกฎหมาย

4.3 ความสามารถของบุคคล

4.4 นิติกรรมและสัญญา โฉมกรรม โฉมียะกรรม และการแสดงเจตนาที่ถือเป็นโฉมียะกรรม

4.5 การก่อให้เกิดสัญญา การตีความและผลแห่งสัญญา

4.6 ความผิดฐานละเมิดและการใช้สินไหมทดแทน

4.7 เอกเทศสัญญาเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพเวชกรรม

4.8 บทบาทของแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขแห่งการสมรส

4.9 การวินิจฉัยทางแพทย์ที่เป็นผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างบิดา มารดา และบุตร

4.10 การวินิจฉัยทางแพทย์เพื่อแสดงความเป็นพายาในกองมรดก

4.11 การรับรองความสามารถของผู้ทำพินัยกรรมและการเป็นพยานในการทำพินัยกรรม

5. ปฏิบัติวิชาชีพเวชกรรมได้ถูกต้องเพื่อส่งเสริม สนับสนุนกระบวนการยุติธรรม

6. มีความรู้ ความเข้าใจในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

7. มีความรู้ ความเข้าใจในพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม

8. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ พ.ร.บ.โรคติดต่อ

9. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ พ.ร.บ.ยา พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ร.บ.วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ร.บ.วัตถุอันตราย

10. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ พ.ร.บ.สาธารณสุข พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค

11. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ พ.ร.บ.สถานพยาบาล

12. มีความรู้ ความเข้าใจในกฎหมายควบคุมการประกอบวิชาชีพและการประกอบโรคศิลปะ

13. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ พ.ร.บ.ทะเบียนราษฎร

14. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ พ.ร.บ.ประกันสังคม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ประสบภัยทางรถ พ.ร.บ.การจราจรทางบก พ.ร.บ.หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ

15. ปฏิบัติวิชาชีพเวชกรรมโดยยึดหลักคำปฏิญาณของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม Hippocratic Oaths, International Codes of Medical Ethics และ Declaration of Geneva โดยเคร่งครัด

ท่านคงเห็นได้ว่า แพทยสภาให้ความสำคัญเกี่ยวกับการรู้กฎหมายของแพทย์เป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะประชาชนเข้าใจและต้องการรักษาสติของตนมากขึ้น จนเป็นผลทำให้เกิดความไม่พอใจต่อการดูแลรักษาของแพทย์ หรือการผิดพลาดของผู้ป่วยและญาติจากการรักษาของแพทย์มีมากขึ้น และแพทยสภามีความต้องการให้ผู้ป่วยและญาติไม่ฟ้องร้องคดีต่อศาล

จึงอำนวยความสะดวกในการร้องเรียนต่อแพทย์-
สภาเพื่อลดความไม่พอใจของญาติและอำนวยความสะดวก
ความยุติธรรมต่อฝ่ายผู้ป่วย ญาติ และฝ่าย
แพทย์ไว้ก่อน

ความสัมพันธ์ที่เปลี่ยนไประหว่างแพทย์
และผู้ป่วย จากผู้มีความรู้ทางการแพทย์และการรักษาที่
เป็นชาวบ้าน เพื่อนบ้าน มาเป็นผู้มีวิชาชีพ และ
ในที่สุดเป็นผู้มีวิชาชีพเฉพาะ และพัฒนาเป็น

แพทย์ผู้ชำนาญเฉพาะด้าน รวมถึงความสัมพันธ์
ระหว่างผู้ให้ด้วยความกรุณา เมตตา มาเป็นการ
แลกเปลี่ยนโดยแพทย์เป็นผู้ให้บริการและรับ
ค่าตอบแทน กับผู้ป่วยซึ่งเป็นผู้รับบริการและ
จ่ายค่าตอบแทน จึงมีผลต่อการเรียกร้องสิทธิ
ของผู้ป่วยมากขึ้น โดยทั้งฝ่ายผู้ป่วย และฝ่าย
แพทย์ต่างรับรู้ตนเองในฐานะทั้งคู่ถูกกระทำที่ไม่
ได้รับความยุติธรรมโดยรวม

ตารางคดีจริยธรรมแพทยสภา พ.ศ. 2535-พ.ศ. 2551

พ.ศ.	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51
จำนวน	54	64	65	33	68	106	90	173	287	247	289	251	222	294	279	193	128

ตารางประเภทความผิดเข้าสู่การพิจารณา

ประเภทความผิด	ปี 2535 - 2551	ลงโทษ	ร้อยละ
1. ไม่รักษามาตรฐาน	1,805	210	11.6
2. โฆษณาการประกอบวิชาชีพ	343	95	27.7
3. การปฏิบัติตนเกี่ยวกับสถานพยาบาล	286	149	52.1
4. ไม่คำนึงถึงความปลอดภัย สิ้นเปลือง	246	68	27.6
5. ดำรงตนโดยไม่เคารพกฎหมาย	207	90	43.5
6. เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์วิชาชีพ	158	55	34.8
7. ออกใบรับรองเท็จ	130	27	20.7

คดีจริยธรรมจิตแพทย์ฯ ราชวิทยาลัยจิตแพทย์ฯ

1. ปี 2551 - ม.ค. - ธ.ค. 51 = 10 คดี

2. ปี 2552 - ม.ค. - ก.ค. 52 = 3 คดี

*ใบรับรองแพทย์

- โดยผู้ป่วยไม่ต้องการ
- ไม่ตรวจผู้ป่วย
- ไม่มีมาตรฐาน
- ย้อนหลัง
- ทำให้ผู้ป่วยเสียหาย

*การตรวจรักษาไม่ได้มาตรฐาน

- ตาย
- พิการ

จะเห็นได้ว่าจำนวนเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับคดีจริยธรรมแพทยสถานนั้นมีช่วงสูงสุดระหว่างปี 2543-2549 หลังจากนั้นเริ่มลดลง ดังนั้น อาจเนื่องจากแพทยสภาได้มีการจัดสัมมนาให้ความรู้แก่แพทย์ นักกฎหมาย ผู้พิพากษา ทนายความ เป็นจำนวนมาก รวมทั้งได้มีการจัดหน่วยงานใกล้เคียงและประสานงานกับผู้ป่วย ญาติ และแพทย์ ทั้งจากกระทรวงสาธารณสุข แพทยสมาคม อย่างไรก็ตาม แพทยสภายังคงเป็นหน่วยงานที่ต้องเผชิญกับการร้องเรียนทั้งฝ่ายผู้ป่วยและฝ่ายแพทย์ เมื่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดรู้สึกผิดหวังในการตัดสินใจของแพทยสภาซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจในทางปกครองของรัฐ ดังนั้นจึงมีโอกาสที่ผู้ไม่พอใจกับการตัดสินใจของแพทยสภา นำเรื่องไปฟ้องศาลปกครอง ซึ่งมีบางคดีที่แพทยสภาแพ้คดีในศาลปกครอง ดังนั้นแพทยสภาจึงต้องมีการดำเนินการตามกระบวนการของคดีปกครองอย่างรัดกุม มีผลทำให้คดีที่นำมาสู่แพทยสภาใช้เวลานานจึงจะแล้วเสร็จ จึงย่อมมีผลโดยตรงที่จะทำให้ผู้ป่วยและญาตินำคดีไปฟ้องร้องต่อศาลยุติธรรมอีกทางหนึ่ง

โดยสรุปแพทย์มีความเสี่ยงในการประกอบวิชาชีพตามสมควร ดังนั้นแพทย์ทุกคนจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจในตนเองว่าจะ

ต้องปฏิบัติวิชาชีพ เวชกรรมโดยไม่ประมาทต้องให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างแพทย์และผู้ป่วยรวมถึงญาติผู้ป่วย แพทย์ต้องตระหนักว่าตนเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรวิชาชีพคือ แพทยสภา และจะต้องเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องเสมอ

แพทยสภาโดย คณะกรรมการมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดโดยมีการพิจารณา หรือลงโทษ 5 ลักษณะได้แก่

1. ยกข้อกล่าวหา หรือ กล่าวโทษ
2. ว่ากล่าว ตักเตือน
3. ภาคทัณฑ์
4. พักใช้ใบอนุญาตไม่เกิน 2 ปี
5. เพิกถอนใบอนุญาต

บรรณานุกรม

1. แพทยสภา : พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525 และข้อบังคับแพทยสภา : เรือนแก้วการพิมพ์; เม.ย.2552.
2. แสงว นุญเฉลิมวิภาส เอนก ยมจินดา : กฎหมายการแพทย์ สำนักพิมพ์วิญญูชน; ก.ย. 2540.

กระบวนการดำเนินงานทางจริยธรรมแพทยสภา

